

Змест

УЛАДЗІМІР ДУБОЎКА

ВЕРШЫ

«Не трэба мне пяць на Беларусі?...»	3
«Ты дакляруеш мне долю і волю?...»	3
Вясна на чужыне	4
Здані	5
«Захапіла навальніцаю...»	5
Пацеркі	6
«Над ставам дым, бы дым з балей...»	7
«Ноч наплакалі бярозы...»	8
«Імжа, і склізота, і прыкрая золь...»	8
Спагадае хто?	9
«Мітусіцца лістота мяцеліцай...»	10
«Прыпыніла свой голас жалейка...»	10
«Ад крывіцкіх балотаў да тундраў Сібіру...»	11
«Балаты разлягліся абапал ракі...»	12
Трыпціх	12
Я шкадую усё ж ткі сябе	14
Ты руку сваю забінтавала	15
Пачынаецца з-пад хмар вандроўных	15
Нават мора змяніла свой колер	17
Змрок імклівіў	18
Нафарбавала навошта вусны	18
Абяруч прыціснуў скроні	19
Сцежка	20
Не дзівіся	21
Можаце лаяцца	22
Ці знайду	23
Што складаць...	24
Над шляхам пыл	25

Дзіваваўся і так кахаў	26
Навала мінула	26
Машына напорна	27
Вы мелодый не слухаеце	27
Вохкія сцежкі	28
Кармазынам асмужаны	29
О Беларусь, мая шыпшына	30
Часіна ды з сокам рабіны	30
Янку Купалу	31
Песня, ўшчунь!	32
Далёкае мы любім надта	32
Паляжам мы	33
Цаля за цаляй	35
Апошняя песня	35
Дарагая... Каханая...	36
Не кажу — запявайце цымбалы	37
Пальны пасівелі на ўзгорку	38
Пальцы жоўтых кляновых лістоў	39
Ой! Ды як жа загарэлася неба	40
«Не было і не будзе ніколі...»	41
Трыпціх	41
А напорна ідзеш, маладая	43
Летуценнем прахаджу над краем	44
Мы усе у большасці ранеты	44
Зашумела лебядя надрыўна	46
Думкі лятуць	46
«Завіліся струны, струны дзіка звоняць...»	47
Акорды, акорды	48
Калі вусны шапталі	49
Загадаю крозам, каб заціхлі	50
Цягнік спяшаўся	50
«Ведаю, што і я памру, як і ўсе...»	51
«За ўсе краі, за ўсе народы свету...»	52
«Я на ўзгорак выходжу круты...»	53
«Думкі, думкі, як мне вас ушчунуць?...»	54
«Ніколі не кленчы нядолі...»	55
Шуміць шыгаллём і лістамі	56
«Такая маўкліваць: ні песень, ні слоў...»	56

Мінае дзень, знікае за адхонам	58
Вядзі мяне, атручанае сэрца	58
Залатымі лёсткамі	60
«Прымурыжыла бровы, упартыя бровы...»	61
Прамерыць гоні шмат разоў араты	61
«Заспявала красуня уздымна, надрыўна...»	62
У даліны звіаецца змрок	63
Цішыня... галасы... разнабой	64
«Так настрашылі мяне за ўхілы...»	66
«Увосень, кажуць, сумныя ўсе дні...»	67
«Жыву, як бы сказаць вам, пакрысе...»	68
Верас	69
Крыху восені і жменька кляновых лістоў	70
«Народ ніколі мой, ніяк не згіне...»	75
«У зімовы заснежаны дзень...»	75
ПАЭМЫ	
Там, дзе кіпарысы	77
Кругі	93
І пурпуровых ветразей узвівы...	134
Штурмуйце будучыні аванпосты!	158
КРЫТЫКА	
Пра нашу літаратурную мову.....	211

УЛАДЗІМІР ЖЫЛКА

ВЕРШЫ

Беларусь	234
Покліч	235
Я кахаў	236
Матылі	236
Замчышча	237
«Мы любім даўнія паданні...»	237
«Вельмішаноўны пан Рэдактар!...»	238
«Люблю, не знаючы пудзіны...»	239
Каханне	240
Дзед	241

Пралескі	242
Незразумелае	243
Палімпсест	243
Віхор	243
«Душа мая тужлівая...»	244
Сёмуха	245
«Як ўсё ў жыцці, яшчэ вясна... ..»	246
Прадчуццё	246
Вечарам	246
Смяротны пах	247
Скажы!	248
«Чырванее заход ад марозу...»	249
Вецер	249
Туман	250
«Толькі той, чый вольны дух...»	250
Раніцаю	251
«Ізноў пытанні... З глуму...»	252
«Тваё пісьмо... Пасля даўгіх гадоў...»	253
«Нікне ў імгле старана...»	254
«Дарма, што значны раны...»	254
«Устае туман бялявы...»	256
«Нібы вялізны чорны птах...»	256
Дзіця	257
«Ўзысці на вогнішча натхнення...»	257
Бяссонне	258
На ростані	259
«Бяспынна, глуха процьма часу...»	259
Напярэдадні	260
«Ляпей жабрачы лёс...»	261
«Я люблю густыя шумы...»	261
«Насоўвае пушча...»	262
«Векавечны хмуры бор...»	262
Зімовае	263
Марта	264
«Крыху ўзрушаны і рады...»	265
«Зацвілі твае вочы між тлуму...»	266
«Не трывож мае самоты...»	267
Хараство	268

«Да Пятра зязюленька ...»	268
«Я — грамнічная свечка прад Богам...»	269
«Твае блакітнасці нязменны...»	271
Маёй матулі	272
Хлопчык	274
Меч	274
«Хто мужны, хто смелы, хто дужы...»	275
«Над нядоляй Тваёй не заплачу...»	276
Восень	276
«Нашы тайны й жаданні, як рэчы, як кветы...»	278
«Хто там паклікаў? Спяшаю за кім?...»	278
На постаці	279
«Месячыку-месяц...»	280
Віно звініць	280
«Прытулі, сястра, слабога...»	281
«Усе мы страчаныя...»	282
Праметэй	283
Экспрэс	285
Virelai	286
Вершы аб Вільні	286
«Наш лёс, бы кат з рукою забойнай...»	289
Летні вечар	291
Восень	291
Гекзаметры	292
Пентаметры	292
«Божа, не шмат засталася...»	293
«О, гэта аповесць звычайна й каротка...»	293
Вершы спадзявання	294
Да Персі Шэлі	303
Альбігоец	305
«Не клянi, о анёл-абаронца!...»	306
Душа, бы квет нападзавялы	307
Прыкляты	308
Іронія	308
На эміграцыі	309
«Летунковасць, нерашучасць...»	311
«Каму жыццё — атруты келіх...»	312
«Не складаць мне болей песняў...»	314

Цяжэй ланцугоў	315
Максім Багдановіч	316
Хвораму	316
Антону Навіне	317
Песня дзясятых угодкаў	319
«Свядомасці горач мацней алкаголю...»	320
«Млынар заставіў застаўкі...»	321
«Каханню нічога не трэба...»	322
«Будзь бласлаўёна, мая маладосць!...»	322
Развітанне	323
Над калыскаю	324
Раніцою («Бывайце! Ізноў мне ўсміхаюцца далі...»)	325
Верш развітання	325
<i>Вершы невядомых гадоў</i>	
Гімн беларускіх паўстанцаў	327
Каваль	328
Безнадзейнасць	329
«Падарожным, Божанька...»	329
«Нягоды твой не змяняць крок...»	330
Дзень і ноч	331
«Маіх радасцяў лісце спадае...»	331
«Ночка маразяная...»	332
«На жвіровыя ставіў я карты...»	332
«А ты кажы, што радасць ёсць...»	333
«З дзяцінства фіялкавых раніц...»	333
Прыкладзіны	334
ПАЭМЫ	
Уяўленне	335
Тастамент	344
ПРОЗА	
Дзённік	353
Крыўя	361
КРЫТЫКА	
Рэцэнзія на зборнік Леапольда Родзевіча «Беларусь»	363
«Наля»	366

ЯЗЭП ПУШЧА

ВЕРШЫ

Раніца	371
З-за лесу, лесу... ..	372
Мне чупрыны не хочацца звесіць	372
Усміхаецца раніца	373
Вясновае	374
«Васількова-зялёнаю ночкай...»	375
Я раніцы кланяўся ў пояс	375
«Не ўдалося ў гэта мне лета...»	376
Ой ды песні мае цёмнавірыя!	377
«Эх, вёска...»	378
«Я сын дубровы круглалістай...»	378
Зазванеце	380
«Не калоссе...»	381
Ад радасці	382
Я для Беларусі мілай	383
Каплі вады	384
Не сядзець мне з хлапцамі	385
Не закілзаць... ..	386
З табой я спаткаўся учора	386
Зоры мітусяцца, свецяць	387
«Вечер — разбэшчаны шэльма...»	388
«Вуліца рукі прасцерла...»	389
Вечар асенні, вечар маўклівы	390
Дух мой узвіўся высока	390
За сталеццем у сталецце	391
Надранне	391
Ой ты, хмелю!.. ..	392
Фантазія не ў Азіі, а на Беларусі	393
Чаму так сэрца любіць?	394
Эх, песня!.. ..	394
«Я ў песні пра вёску трыбуню...»	396
Я стаю, пахіліўшы чало	397
Светлых дзён харакство	400
«Выгляд твой маладжавы зблажэў...»	401
«Высіцца, высіцца арка...»	402

«Праплюскочуць гады, бы вада...»	402
«Маёй песні ніхто не ачэрніць...»	403
«Сёння...»	404
Не сніў, не думаў, не гадаў	404
«Ой ты, краса...»	405
«Дружбакоў-таварышаў не маю...»	406
«Вечнае Ранне-Меся...»	407
Ўзвейся, вецер	407
Аркестры	408
«Я ведаю...»	408
Мелодыя	409
«Прыяцелям-паэтам»	410
Песня юнацтву	411
«Я аддаў дню вясноваму дань...»	415
«Спатыкаем ўсе мы долю...»	416
«Я не знаю, нашто ветру дуцца...»	416
«Слязіны буйныя упалі...»	417
Звонна-імпэтныя хвалі	418
Душа людская халадзе	419
Здаецца...	419
Зялёны шум лясны	420
Лятуць ў прасторы метэоры	420
Мастак	421
Міма радыё мчыцца	422
На ростані	422
Не хацеў ахаладжаць ён сэрца	423
О жаўталісце мой асенні	424
Пад хатай...	424
Пад хмелем вясновага піва	425
Палка-чарнявыя вочы	425
«Песня цвіце...»	426
Прысядзем на пянчук	427
Скамячыўшы злосць	428
Там, дзе веюць верасы	428
Ў павевах сонечнай красы	429
Я юнацтва вітаю	429
Яна	430
Браты вы мае!..	430

«Еўропа душу закавала ў металы...»	431
Вітрыны	432
На восень дзіўлюся	433
Палац	434
Як любя тут...	434
«Сам не знаю, што сягоння я сыграю...»	435
Заплаканы вечар	437
«Даліны адвеелі шумам аўсяным...»	438
«Словы мае, словы — песні агнявыя...»	438
Лісты да сабакі	439
Ліст ад сабакі	444
Зашумелі лісты	446
«Ў пачуццях быў я неахайным...»	447
За бяседным сталом	447
Забралі людзі	449
Не стлеў, не згас!	451
Гімн	453
Грахі мае душы	454
Новыя лісты	457
Гары, свяці...	464
«Гарцуюць крыклівыя ветры...»	465
Стасі	466
Маўклівая радасць мая	466
Перад скупым абліччам часу	470
Радасны дзікун	476
Бязбожны сын	477
Усміхацца ці не?	479
Малюся я за вас	479
«Спаткаў яго я на вакзале...»	480
«Сягоння ноч пагодная...»	481
«Укленчылі дні перад лесам...»	482
«Якая змучаная джож...»	483
Узмахі	484
Бальзам жывой вады	485
«Калі ў бары сустрэліся...»	485
«Калі у Шадрынск, на Ісець...»	486
На свеце боль і смутак ёсць...	487
Ліст першы	487

Ліст другі	489
Дзе ты, зорка?	491
На этапе	491
Паўночная тайга шуміць	493
Пясняр за кратамі сядзеў	493
Суровы лёс	495
Як я цябе любіў!	495
Адаму Міцкевічу	496
Байрану	498
Янку Купалу	499
Хто сказаў?	499
Я — не Гарацый	500
Пажар палае	500
Выйду, гляну...	501
Кіпарысы	501
Мора	502
На ўзмор'і	502
Дзень добры, Мінск!	503
Ні вечарам, ні ўранку	504
Дантэ Аліг'еры	504
Расхрыстаў сэрца і душу...	505
Лета	505
Яну Райнісу	506
Буду жыць	506
Віно паэзіі	507
Успаміны	507
Хмурынка смутку	509
Белавежа	510
Пачатак легенды	512
Свіцязь	513
У Навагрудку	513
У Шчорсах	514
Светлы Нёман-чарадзеі	515
Неадасланыя лісты	516
Чарадзеі вялікі	516
Гродна	517
Душа пяснярская гарыць	518

ПАЭМЫ

Песня вайны	521
Ліст	566
Цень Консула	571
Сады вятроў	594

КРЫТЫКА

Вобраз у беларускай паэзіі	618
Кніга лірыкі як мастацкае цэлае	627
За стыль эпохі	643
Каментары	651